

ตัวชี้วัดที่มีปัญหาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามตัวชี้วัดระดับจังหวัด ปี 2552

ความนำ

ตัวชี้วัดที่มีปัญหาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามตัวชี้วัดระดับจังหวัด ปี 2552 นี้ ผู้รวบรวมได้สรุปความจากรายงานหมู่บ้านชนบทไทยจากข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช. 2 ค) ปี 2552 ที่จัดทำโดยคณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน (พชช.) กรมการ พัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย โดยได้คัดเลือกเฉพาะข้อมูลสภาพปัญหาที่เป็นปัญหาของ หมู่บ้านชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามตัวชี้วัดระดับจังหวัด ซึ่งได้กำหนดตามเครื่องชี้วัดข้อมูล พื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช. 2 ค) ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) มีทั้งหมด 6 ด้าน 31 ตัวชี้วัด ดังนี้

1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน มี 7 ตัวชี้วัด ได้แก่

- (1) ถนน
- (2) น้ำดื่ม
- (3) น้ำใช้
- (4) น้ำเพื่อการเกษตร
- (5) ไฟฟ้า
- (6) การมีที่ดินทำกิน
- (7) การติดต่อสื่อสาร

2. ด้านการประกอบอาชีพและมิ้งานทำ มี 7 ตัวชี้วัด ได้แก่

- (8) การมิ้งานทำ
- (9) การทำงานในสถานประกอบการ
- (10) ผลผลิตจากการทำนา
- (11) ผลผลิตจากการทำไร่
- (12) ผลผลิตจากการทำเกษตรอื่น ๆ
- (13) การประกอบอุตสาหกรรมในครัวเรือน
- (14) การได้รับประโยชน์จากการมีสถานที่ท่องเที่ยว

3. ด้านสุขภาพและอนามัย มี 4 ตัวชี้วัด ได้แก่

- (15) ความปลอดภัยในการทำงาน
- (16) การป้องกันโรคติดต่อ
- (17) การกีฬา
- (18) การปลอดยาเสพติด

4. ด้านความรู้และการศึกษา มี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่

- (19) ระดับการศึกษาของประชาชน
- (20) อัตราการเรียนต่อของประชาชน
- (21) การได้รับการศึกษา

5. ด้านความเข้มแข็งของชุมชน มี 5 ตัวชี้วัด ได้แก่

- (22) การเรียนรู้โดยชุมชน
- (23) การได้รับการคุ้มครองทางสังคม
- (24) การมีส่วนร่วมของชุมชน
- (25) การรวมกลุ่มของประชาชน
- (26) การเข้าถึงแหล่งเงินทุนของชุมชน

6. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มี 5 ตัวชี้วัด ได้แก่

- (27) คุณภาพของดิน
- (28) คุณภาพน้ำ
- (29) การปลูกป่าหรือไม้ยืนต้น
- (30) การใช้ประโยชน์ที่ดิน
- (31) การจัดการสภาพสิ่งแวดล้อม

ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช. 2 ค) คือ ข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและสังคมระดับหมู่บ้าน เป็นข้อมูลในระดับหมู่บ้านที่แสดงให้เห็นสภาพทั่วไปและสภาพปัญหาของหมู่บ้านในชนบทด้านต่าง ๆ เช่น โครงสร้างพื้นฐาน สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สุขภาพอนามัย ความรู้และการศึกษา การมีส่วนร่วมและความเข้มแข็งของชุมชน สภาพแรงงาน ยาเสพติด และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นข้อมูลที่ใช้ดำเนินการจัดเก็บทุกหมู่บ้านในชนบททุก 2 ปี ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2530

ข้อมูล กชช. 2 ค ปี 2552 จัดเก็บทุกหมู่บ้านในชนบท จำนวน 71,130 หมู่บ้าน ผลการจัดเก็บสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข 5 ลำดับแรก (เรียงลำดับจากจำนวนหมู่บ้านที่เป็นปัญหามากจากมากไปหาน้อย)

ปัญหา	จำนวนหมู่บ้าน	คิดเป็นร้อยละ
1) การเรียนรู้โดยชุมชน	36,218	50.92
2) การกีฬา	35,913	50.49
3) การเข้าถึงแหล่งเงินทุนของชุมชน	28,281	39.76
4) คุณภาพของดิน	21,734	30.56
5) ได้รับการศึกษา	13,112	18.43

2. ระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน

2.1 จำนวนหมู่บ้านในแต่ละระดับการพัฒนา

- 1) หมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 1 (ล้ำหลัง) จำนวน 72 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 0.10
- 2) หมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 2 (ปานกลาง) จำนวน 5,865 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 8.25
- 3) หมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 3 (ก้าวหน้า) จำนวน 65,193 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 91.65

2.2 จำนวนหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 1 (ล้ำหลัง) ในภาคต่าง ๆ

1) ภาคกลาง	จำนวน 6 หมู่บ้าน
2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	จำนวน 9 หมู่บ้าน
3) ภาคเหนือ	จำนวน 40 หมู่บ้าน
4) ภาคใต้	จำนวน 17 หมู่บ้าน

2.3 จังหวัดที่มีหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 1 (ล้ำหลัง) มากที่สุด 5 ลำดับแรก คือ

1) แม่ฮ่องสอน	จำนวน 13 หมู่บ้าน
2) ตาก	จำนวน 10 หมู่บ้าน
3) ยะลา	จำนวน 9 หมู่บ้าน
4) เชียงใหม่	จำนวน 7 หมู่บ้าน
5) น่าน	จำนวน 4 หมู่บ้าน

3. ข้อมูลสภาพทั่วไปด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านในชนบท

1) ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

- มีครัวเรือนทั้งหมด 8,579,836 ครัวเรือน ประชากร 31,864,155 คน
แยกเป็นเพศชาย 15,843,755 คน เพศหญิง 16,018,262 คน
- มีน้ำสะอาดสำหรับดื่มเพียงพอ 8,360,283 ครัวเรือน (97.44%)
- น้ำใช้เพียงพอ 8,339,707 ครัวเรือน (97.20%)
- น้ำเพื่อการเกษตรเพียงพอตลอดปี 22,257 หมู่บ้าน (31.29%) เพียงพอเฉพาะฤดูฝน 65,542 หมู่บ้าน (92.14%) และไม่เพียงพอ 6,516 หมู่บ้าน (9.16%)
- มีไฟฟ้าใช้ครบทุกครัวเรือน 70,186 หมู่บ้าน (98.67%)
- เส้นทางคมนาคมใช้การได้ดีตลอดปี 35,866 หมู่บ้าน (50.42%)
- ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์กลุ่มอาชีพในชุมชน 11,969 แห่ง (163.83%)
- โรงสีขนาดเล็ก ไม่เกิน 20 แรงม้า 60,249 เครื่อง (69.07%)
- ครัวเรือนมีที่ดินทำกินเป็นของตนเองไม่ต้องเช่าเพิ่ม 5,681,224 ครัวเรือน (66.22%)
- ครัวเรือนประกอบอาชีพการเกษตรแบบผสมผสาน (ทฤษฎีใหม่) 665,338 ครัวเรือน (7.75%)

2) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

- คริวเรือที่ทำนา ทั้งประเทศ 4,439,597 คริวเรือ (51.75%)
- คริวเรือที่ประกอบอาชีพรับจ้าง 3,112,595 คริวเรือ (36.30%)
- คริวเรือประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน 271,914 คริวเรือ (3.20%)
- มีโรงงานอุตสาหกรรมในชนบท 12,719 แห่ง คนงาน 1,543,545 คน
- สถานที่ท่องเที่ยวในหมู่บ้านที่ทำให้เกิดรายได้ 5,773 แห่ง (8.10%)

3) สุขภาพและอนามัย

- ร้านจำหน่ายอาหารที่ได้รับมาตรฐานท้องถิ่นหรือกรมอนามัย 13,604 แห่ง (19.13%)
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่ได้รับมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน่ายุ่ 18,534 แห่ง (26.06%)
- เมื่อเจ็บป่วยรุนแรง คนในหมู่บ้านส่วนมากใช้เวลาเดินทางไปโรงพยาบาลภายในครึ่งชั่วโมง จำนวน 52,700 หมู่บ้าน (74.09%)
- คนพิการทางตา (เช่น ตาบอด) จำนวน 59,803 คน คิดเป็นร้อยละ 0.20 ของประชากรทั้งหมด
- คนพิการทางหู (เช่น หูหนวก) จำนวน 61,680 คน คิดเป็นร้อยละ 0.20 ของประชากรทั้งหมด
- คนพิการทางกาย (เช่น อัมพาต แขน-ขาด้าน) จำนวน 115,779 คน คิดเป็นร้อยละ 0.40 ของประชากรทั้งหมด

4) ความรู้และการศึกษา

- มีผู้จบการศึกษาภาคบังคับซึ่งไม่ได้เรียนต่อแล้ว ทั้งหมดจำนวน 5,397,188 คน
- มีผู้ที่จบมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งไม่ได้เรียนต่อแล้ว ทั้งหมดจำนวน 1,927,874 คน
- มีผู้ที่จบอนุปริญญาซึ่งไม่ได้เรียนต่อแล้ว ทั้งหมดจำนวน 506,298 คน
- มีผู้ที่จบปริญญาตรีหรือสูงกว่าซึ่งไม่ได้เรียนต่อแล้ว ทั้งหมดจำนวน 900,537 คน

5) การมีส่วนร่วมและความเข้มแข็งของชุมชน

- คริวเรือที่เป็นสมาชิกกลุ่มและได้รับเงินทุนเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ 3,983,567 คน (45.90%)
- จำนวนภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้านด้านต่าง ๆ 2,361,142 คน
- จำนวนเด็กเร่ร่อน 5,241 คน เด็กถูกทอดทิ้ง 839 คน เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ 3,065 คน คนอายุ 18-60 ปีไร้ที่อยู่อาศัย 21,246 คน

6) สภาพแรงงาน

- คนอายุ 15-60 ปีมีการประกอบอาชีพและมีรายได้ 17,890,775 คน
- หมู่บ้านที่มีคนไปทำงานนอกตำบล จำนวน 59,516 หมู่บ้าน (83.67%)

7) ยาเสพติด

- หมู่บ้านที่มีการใช้ยาเสพติด จำนวน 6,706 หมู่บ้าน (9.40%)
- หมู่บ้านที่ดำเนินกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด 66,820 หมู่บ้าน (93.90%)
- หมู่บ้านชนบทที่มีสถานการณ์การใช้ยาเสพติดลดลง 3,238 หมู่บ้าน (4.60%)
- หมู่บ้านชนบทที่มีสถานการณ์การใช้ยาเสพติดคงที่ 66,693 หมู่บ้าน (93.70%)
- หมู่บ้านชนบทที่มีสถานการณ์การใช้ยาเสพติดเพิ่มขึ้น 1,199 หมู่บ้าน (1.70%)

8) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- มีครัวเรือนที่ใช้ปุ๋ยธรรมชาติอย่างเดียวในการเพาะปลูก โดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมี จำนวน 961,711 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 11.20 ของครัวเรือนทั้งหมดในชนบท
- มีครัวเรือนที่ใช้ปุ๋ยเคมี หรือใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยธรรมชาติ จำนวน 4,989,920 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 58.20 ของครัวเรือนทั้งหมดในชนบท
- หมู่บ้านชนบทที่มีการจัดการขยะมูลฝอยถูกสุขลักษณะ 19,412 หมู่บ้าน (27.30%)
- หมู่บ้านชนบทที่มีการบำบัดน้ำเสียถูกสุขลักษณะ 5,156 หมู่บ้าน (7.20%)

โดยสรุป สภาพปัญหาของหมู่บ้านชนบทไทยในปี 2552 ที่ต้องเน้นพัฒนาให้มากเป็นพิเศษ ได้แก่ การเรียนรู้โดยชุมชน การกีฬา การเข้าถึงแหล่งเงินทุนของชุมชน คุณภาพดิน และการได้รับการศึกษา หมู่บ้านเป้าหมายที่ควรได้รับการแก้ไขเป็นลำดับแรก คือ หมู่บ้านเร่งรัดพัฒนา อันดับ 1 และอันดับ 2 ซึ่งมีอยู่ทั้งหมด จำนวน 72 หมู่บ้าน และ 5,865 หมู่บ้านตามลำดับ